

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ЕКСПОРТУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Е. В. Прушківська, д. е. н., професор, Національний університет «Запорізька політехніка»,
em.prushkovskaya@gmail.com,*

*А. Р. Буюкян, магістр, Національний університет «Запорізька політехніка»,
Buk.artur@ukr.net*

Стаття присвячена дослідженню особливостей розвитку високотехнологічного експорту підприємств України та розробці підходу до визначення галузевих пріоритетів фінансування високотехнологічних виробництв. Проаналізовано особливості розвитку експорту України та визначено, що він має переважно сировинний характер (продукція АПК, металургійна і хімічна промисловість) та складається з проміжних товарів з відносно низькою технологічною складовою. У структурі зовнішньої торгівлі України найбільша частка високотехнологічної продукції припадає на машинобудування. Водночас, протягом останніх років в Україні спостерігається стрімкий розвиток експорту високотехнологічних послуг, які набувають своєї ваги, зокрема, за рахунок розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій. Висвітлено динаміку позицій України за Індексом економічної складності. Відсутність істотних змін у структурі українського експорту призвела до відставання України від розвинених країн світу. Проте Україна за 2016-2017 рр. істотно покращила позиції у рейтингу країн за рівнем високотехнологічності. Обґрунтовано, що з метою розвитку високотехнологічного експорту необхідно здійснювати виважену експортну підтримку національних підприємств, які виробляють інноваційну продукцію. Вирішення проблеми активізації інноваційної діяльності в експортоорієнтованих галузях України може бути забезпечене за умови поліпшення її фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Авторами запропоновано підхід до визначення галузевих пріоритетів фінансування високотехнологічних виробництв, який базується на таких критеріях відбору видів економічної діяльності: а) ефективність використання власних фінансових коштів у інноваційній діяльності підприємств високотехнологічної галузі; б) привабливість галузі для вкладення фінансових коштів інституційними одиницями (державою, кредиторами, інвесторами); в) темп розвитку експорту високотехнологічної продукції певної галузі. Використання запропонованих критеріїв дозволяє чітко обґрунтувати перспективні напрями фінансування високотехнологічних виробництв підприємств України.

Ключові слова: високотехнологічний експорт, галузь, зовнішня торгівля, розвиток, підприємство, фінансування інноваційного розвитку.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку зовнішньої торгівлі України близько 70% експорту припадає на сировинний сектор [1], а товари переробної промисловості все ще залишаються неконкурентоспроможними на світовому ринку, що призводить до великої вразливості націо-

нальної економіки. Одним із найважливіших завдань структурної перебудови української економіки є розвиток високотехнологічних експортно-орієнтованих галузей промисловості, які виробляють продукцію з високим ступенем доданої вартості.

В Україні за останнє десятиліття відбувся процес трансформації зовнішньої торгівлі з огляду на підписання «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» та українсько-російський конфлікт. Експортні підприємства задля диверсифікації та оптимізації своєї діяльності здійснювали активний пошук ринків збуту, підвищення конкурентоспроможності продукції, ефективне використання виробничих ресурсів.

У 2017 р. в нашій державі була прийнята Експортна стратегія України («дорожня карта» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки [2], проте на сьогодні відсутні системні заходи щодо експортної політики розвитку відповідно до сучасних економічних умов, що ставить під загрозу можливість ефективно використовувати високотехнологічний експортний потенціал підприємств України. В таких умовах необхідно поліпшити становище та активізувати експортну діяльність. Для того, щоб успішно експортувати продукцію на зовнішній ринок з урахуванням ускладнених умов конкуренції, важливим є визначення особливостей розвитку високотехнологічного експорту підприємств України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні та практичні аспекти розвитку зовнішньої торгівлі України знайшли своє відображення в наукових дослідженнях таких вітчизняних вчених як Артеменко І., Гончаренко В., Шкурупій О. [3], Кальченко Т., Петрашко Л., Циганкова Т. [4] та ін. Проблеми та тенденції експортної діяльності національних підприємств розглянуто в працях Авраменко Д., Урванцевої С. [5], Венгерської Н. [6]. Проте, недостатньо дослідженими є питання визначення перспектив розвитку високотехнологічного експорту підприємств України.

Формулювання мети статті. Метою статті є вивчення особливостей високотехнологічного експорту підприємств України та розробка підходу до визначення галузевих пріоритетів фінансування високотехнологічних виробництв.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною умовою розвитку та становлення ринкової економіки на основі інтенсифікації економічних відносин між кра-

їнами протягом останнього століття є посилення експортної діяльності як для окремого суб'єкта господарювання, так і для всієї країни чи її регіонів в цілому. При здійсненні дослідження ролі експорту у національній економіці використовують низку показників, розрахунки яких ґрунтуються на співвідношенні обсягів експорту до ВВП, зокрема, коефіцієнт відкритості економіки та експортна квота [7].

Основу функціонування зовнішньоекономічного комплексу становить експортний потенціал, який розглядається як вихідна база при оцінці можливостей перспективного зовнішньоекономічного розвитку [8]. Для обґрунтованого визначення експортних пріоритетів необхідна оцінка умов і особливостей експортного потенціалу країни, а також урахування факторів, які впливають на тенденції формування національної економічної системи, попит на зовнішньоекономічний обмін. Збалансоване рішення питань розвитку експортної діяльності повинне виходити з макро- і мікроекономічних інтересів держави.

Україна є експортозалежною країною, оскільки питома вага її експорту в ВВП становить 49,3 % [9]. За 2018 р., після трирічного спаду, Україна експортувала товарів і послуг на суму 52,3 млрд. дол., що на 16% більше, ніж за 2017 р. При цьому частка експорту до інших країн світу падає, що говорить про переорієнтацію зовнішньої торгівлі України на європейський регіон [9].

За даними Мінекономрозвитку [1] український експорт має переважно сировинний характер (частка продукції АПК, металургійної та хімічної промисловості та мінеральної сировини становить 70%) та складається з проміжних товарів з відносно низькою технологічною складовою – частка високотехнологічного експорту у 2015 р. становила лише 5,5% від загального обсягу українського експорту. Частка високотехнологічного експорту України у 2018 р. становила менше 5,4%, тоді як в розвинених країнах переважає вторинний сектор – обробна і будівельна промисловість. Отже, існує потреба в оновленні технологічних процесів на українських підприємствах з метою поступового перетворення економіки України в більш інноваційну і, як наслідок, більш кон-

курентоспроможну на світових ринках.

Основними перешкодами для експортерів є непередбачуваність торговельної політики України, недостатній рівень транспортної інфраструктури та несприятливе валютне регулювання. Мікробізнес частіше за інші підприємства стикається з такими перешкодами, як неефективність механізму відшкодування ПДВ, непрозорість та бюрократія в політиці податкової інспекції та несприятливе валютне регулювання [10].

З метою аналізу позиції країни у сфері високотехнологічності у світі вже більше п'яти років активно використовується Індекс економічної складності (ЕСІ), який відображає взаємозв'язок між тим ступенем різноманіття та складності товарів, що виробляється країною, з одного боку, і рівнем її добробуту та потенціалу розвитку, з іншого. Перший такий розрахунок був здійснений в 2011 р. економістами Хаусмана та Ідальго з Гарвардського університету. Логіка розрахунку побудована на оцінці обсягу виробничих знань (продуктивного знання) через два поняття: різноманітність – різнорідність і повнота – поширеність. Під різнорідністю розуміється кількість промислових товарів, які експортує країна. Під поширеністю – кількість країн, які також експортують цей товар. Чим більше різних товарів експортує національна економіка і чим менша поширеність цих товарів (менше конкурентів), тим вищим є індекс економічної складності. Даний індекс відображає здатність економіки швидко перебудовуватися з виробництва товарів, які перестали бути конкурентоспроможними, на ті, які залишилися такими.

За Індексом економічної складності Україна у 2016 р. займала 43 місце серед 121 країни світу, а у 2017 р. – 39 місце. Відсутність протягом 20 років істотних змін у структурі українського експорту з великою часткою сировинних товарів призвела до відставання України не тільки від розвинених країн, а навіть від більшості країн-сусідів. Проте за останній роки Україна покращила свої позиції у даному рейтингу. В структурі її зовнішньої торгівлі найбільша частка високотехнологічної продукції припадає на машинобудування, проте тут спостерігається від'ємне сальдо торговельного балансу, як і за більшістю інших позицій

високотехнологічної продукції [11].

Водночас, протягом останніх років в Україні спостерігається стрімкий розвиток експорту високотехнологічних послуг, які набувають своєї ваги, зокрема, за рахунок розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Так, у 2016 р. обсяг послуг цього сектору склав 16,7% від загального обсягу експорту і значно перевищив частку імпорту цього ж виду послуг більше, ніж удвічі. Така тенденція свідчить про поступову диверсифікацію вітчизняного експорту та трансформацію сфери послуг з традиційних до сучасних і конкурентоспроможних, що здатні створювати більшу додану вартість і більш ефективний експорт.

Водночас, на даний момент технологічна активність України є низькою, що демонструє її частка у світовому високотехнологічному виробництві, яка, за даними Science and Engineering Indicators, складає 0,1%. Дані Світового банку щодо частки експорту високотехнологічної продукції у загальному обсязі українського експорту свідчать про те, що починаючи з 1996 р. високотехнологічний експорт зростає стрімко-подібно і не мав тенденції до стійкості.

Найвищі показники його зростання припадали на 2003, 2012, 2014 та 2015 рр. Сьогодні за даним показником Україна поступається таким країнам пострадянського простору, як Естонія (10,5%), Казахстан (41,1%), Киргизстан (11,8%), Латвія (15%), Литва (11,8%), Російська Федерація (13,7%). Ще більший розрив у значеннях даного показника спостерігається між Україною та розвиненими країнами (США він складає 20%, в Японії – 16,4%, у Німеччині – 16,6%, у Франції – 26,8%). Відсутність тенденції до стійкого зростання експорту високих технологій свідчить про необхідність розробки чіткої стратегії технологічного розвитку України та механізмів її реалізації.

Як вже зазначалось, незважаючи на присутність у товарній структурі експорту високотехнологічної продукції, її обсяги є незначними. Аналіз обсягів експорту та імпорту окремих видів високотехнологічної продукції України дає можливість стверджувати, що за більшістю виділених для дослідження товарних груп спостерігається наявність негативного сальдо торговельного

балансу, за винятком експорту літальних та космічних апаратів [12]

Розвиток більшості високотехнологічних галузей в Україні відбувається без необхідної державної підтримки, яка мала б надаватися з урахуванням їх пріоритетності та здатності підвищити експортну спроможність вітчизняної економіки. В Україні високотехнологічні сектори промисловості практично не охоплені субсидіями. Субсидювання виробництва мало місце лише у виробництві хімічних речовин та хімічної продукції (0,2% від обсягу створеної ними валової доданої вартості) та виробництві машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань (0,7%) [13].

Слід також зазначити, що Проектом «Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року» визначено дев'ять перспективних секторів для розвитку високотехнологій: сільське господарство; вій-

ськово-промисловий комплекс; створення нових речовин, матеріалів і нанотехнологій; енергетика; технологічне будівництво; розвиток гуманітарних наук; біоінженерія, клітинна медицина, фармацевтика; розвиток транзитної інфраструктури; туризм і відпочинок [1]. Визначення пріоритетних секторів для розвитку вітчизняного експорту має здійснюватися з урахуванням не лише їх здатності до формування високої доданої вартості, але й інших критеріїв, що мають потенційну можливість забезпечувати економічне зростання. «Дорожньою картою стратегічного розвитку торгівлі України 2017–2021» [1] визначено пріоритетні сектори для розвитку експорту за трьома критеріями (табл. 2): рушійна сила для інновацій або створення високої доданої вартості; потенціал для розвитку МСП; високий попит на світових ринках.

Таблиця 1

Пріоритетні сектори для розвитку вітчизняного експорту

Сектор	Рушійна сила для інновацій або створення високої доданої вартості	Потенціал для розвитку МСП	Високий попит на світових ринках
Хімічна промисловість	X		x
Освітні послуги	X		
Енергія і тверде біопаливо	X		x
Фармацевтична промисловість	X		x
Титанові вироби	X		
Авіаційно-космічна промисловість	X	x	x
Будівельні послуги		x	
Креативні послуги		x	
Медичні послуги			
Вироби з деревини		x	x
Туризм		x	x
Харчова промисловість	X	x	x
Легка промисловість		x	x
Машинобудування	X	x	x
Транспортні та логістичні послуги		x	x
Інформаційні та комунікаційні технології	X	x	x

Джерело: складено автором на основі [1]

Як видно з табл.1, сектори, що мають потенційну здатність до продукування високотехнологічної продукції та послуг, зокрема, такі, як авіакосмічна промисловість, машинобудування, інформаційно-комунікаційні технології тощо, відповідають не лише першому критерію, який на сьогоднішній день можна вважати визначальним, але й одночасно усім трьома критеріями.

Вирішення проблеми активізації інноваційної діяльності в експортоорієнтованих галузях України може бути забезпечене за умови поліпшення її державного фінансування. Однак неефективна методика, відсутність чіткості та прозорості у розподілі ресурсів, що виділяються на інноваційну діяльність, робить процес її фінансування хаотичним, непослідовним, нестійким.

Враховуючи стратегічний орієнтир України на активізацію торгівлі та співробітництва з країнами світу, державі необхідно спрямовувати зусилля на розвиток високотехнологічних галузей. Відповідно необхідно визначити стратегічні напрями фінансування їх інноваційного розвитку з урахуванням зовнішньополітичного та економічного курсу України та критеріїв ефективності інноваційної діяльності даних галузей.

З метою формування стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку високотехнологічних галузей пропонуємо методичний підхід, який базуватиметься на трьох критеріях: результативності функціонування, а саме ефективності використання фінансових коштів; привабливості галузі для вкладення фінансових коштів інституційними одиницями (державою, кредиторами, інвесторами); темп розвитку національного експорту високотехнологічної продукції певної галузі. Критерії стають основою для вибору показників, за якими доцільно формувати стратегічні напрями.

Висновки. Аналіз особливостей розвитку експорту України свідчить, що він має переважно сировинний характер (продукція АПК, металургійна та хімічна промисловість) та складається з проміжних товарів з відносно низькою технологічною складовою. Щодо структури експорту товарів з більшою доданою вартістю, слід виділити експорт машин, обладнання та механізмів, зокрема ядерних реакторів та електричних машин.

За Індексом економічної складності Україна у 2016 р. займала 43 місце серед 121 країн світу, а у 2017 р. покращила позиції та зайняла 39 місце. Відсутність протягом 20 років істотних змін у структурі українського експорту з великою часткою сировинних товарів, що призвело до відставання України не тільки від розвинених країн, але й від більшості країн-сусідів. Проте основний напрямок продажів закордон складають сировинні товари, а основними споживачами даних товарів є країни Європи.

З метою розвитку високотехнологічного експорту необхідно здійснювати виважену експортну підтримку підприємств, які виробляють інноваційну продукцію. Нами запропоновано підхід до визначення галузевих

пріоритетів фінансування високотехнологічних виробництв, який базується на таких критеріях відбору видів економічної діяльності: а) ефективність використання власних фінансових коштів у інноваційній діяльності підприємств високотехнологічної галузі; б) привабливість галузі для вкладення фінансових коштів інституційними одиницями (державою, кредиторами, інвесторами); в) темп розвитку експорту високотехнологічної продукції певної галузі. Використання запропонованих критеріїв дозволяє чітко обґрунтувати перспективні напрями фінансування високотехнологічних виробництв підприємств України. Стратегічне бачення розвитку експорту розглядаються у формуванні нових факторів порівняльних переваг, які мають стати драйверами збільшення експорту, наприклад розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, нанотехнологій, біотехнологій, «зелених» технологій, фотовольтаїки, водневих (паливних) елементів, світлодіодів тощо.

Література

1. Міністерство економічного розвитку та торгівлі України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=200fad70-119d-4769-b8b2-287e6a94f8d2&title=TendentsiiRozvitkuZovnishnoiTorgivliUkraini> (дата звернення: 10.11.2018).
2. Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки. 27 грудня 2017 р. № 1017-р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-eksportnoyi-strategiyi-ukrayini-dorozhnoyi-karti-strategichnogo-rozvitku-torgivli-na-20172021-roki>
3. Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / О. В. Шкурупій, В. В. Гончаренко, І. А. Артеменко. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
4. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко. – Київ : КНЕУ, 2003. – 256 с.
5. Урванцева С. В. Перспективи створення експортно-кредитного агентства в Україні. / С. В. Урванцева, Д. П. Авраменко // Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (21 червня 2017 р.); оргком.: В. К. Хлівний (гол.) та ін. – Київ : КНЕУ, 2017. – С. 344–348.
6. Міжнародна інтеграція як фактор сталого інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України / За заг. ред. академіка Української екологічної академії наук, д. е. н., проф. Д. І. Бабміндри. – Запоріжжя : «ЗНУ», 2018. – 401 с.

7. Ярчук Т. М. Зовнішньоторговельні інтереси та методичні інструментарії їх оцінки / Т. М. Ярчук // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – №11. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2725>
8. Пуліна Т. В. Визначення потенціалу класифікації провідних галузей промисловості Запорізького регіону / Т. В. Пуліна // Економічний простір. – 2014. – № 90. – С. 197–206.
9. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
10. Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу 2016/2017. – Київ: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – 2017. – 69 с.
11. The Economic Complexity Index. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://oec.world/en/rankings/country/eci/?year_range=2013-2017
12. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.worldbank.org/>
13. Грига В. Високі технології в умовах євроінтеграції: обмеження чи можливості. [Електронний ресурс] / В. Грига, О. Крижанівська. Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/11/5/7040254>
3. Shkurupii, O.V., Honcharenko, V.V., & Artemenko, I.A. (2012). Zovnishnoekonomichna diialnist pidpriemstva. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury.
4. Tsyhankova, T.M., Petrashko, L.P., & Kalchenko T.V. (2003). Mizhnarodna torhivlia. Kyiv: KNEU.
5. Urvantseva, S.V., & Avramenko, D.P. (2017). Perspektivy stvorennia eksportno-kredytnoho ahentstva v Ukraini. Proceedings from MIIM '17: I Mizhnarodna naukovopraktychna konferentsiia «Korporatyvni finansy: problemy ta perspektivy innovatsiinoho rozvytku» – The First International Scientific and Practical Conference «Corporate finance: problems and prospects for innovative development» (pp. 344-348). Kyiv: KNEU.
6. Babmindra, D.I. (2018). Mizhnarodna intehtatsiia yak faktor staloho innovatsiinoinvestytsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy. Zaporizhzhia: «ZNU».
7. Yarchuk, T.M. (2013). Zovnishnotorhovelni interesy ta metodychni instrumentarii yikh otsinky. Elektronne naukovе fakhove vydannia «Efektivna ekonomika», (11). Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2725>
8. Pulina, T.V. (2014). Vyznachennia potentsialu klasteryzatsii providnykh haluzei promyslovosti Zaporizkoho rehionu. Ekonomichnyy prostir, (90), 197-206.
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua>
10. Sproshchennia protsedur torhivli v Ukraini: otsinky ta ochikuvannia biznesu 2016/2017. Kyiv: Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii.
11. The Economic Complexity Index. Retrieved from https://oec.world/en/rankings/country/eci/?year_range=2013-2017
12. Ofitsiynnyy sayt svitovoho banku. Retrieved from <https://www.worldbank.org/>
13. Hryha, V., & Kryzhanivska, O. Vysoki tekhnolohii v umovakh yevrointehtatsii: obmezheniia chy mozhlyvosti. Retrieved from <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/11/5/7040254>

References

1. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku ta torhivli Ukrainy Retrieved from <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=200fad70-119d-4769-b8b2-287e6a94f8d2&title=TendentsiiRozvitkuZovnishnoiTorgivliUkraini>
2. Pro skhvalennia Eksportnoi stratehii Ukrainy («dorozhnoi karty» stratehichnoho rozvytku torhivli) na 2017-2021 roky (2017). Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-eksportnoyi-strategiyi-ukrayini-dorozhnoyi-karti-strategichnogo-rozvitku-torgivli-na-20172021-roki>

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧНОГО ЭКСПОРТА ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Э. В. Прушковская, д. э. н., профессор, А. Р. Буюкян, магистр,
Национальный университет «Запорожская политехника»

Статья посвящена исследованию особенностей высокотехнологичного экспорта предприятий Украины и разработке подхода к определению отраслевых приоритетов финансирования высокотехнологичных производств. Проанализированы особенности развития экспорта Украины и определено, что он имеет преимущественно сырьевой характер (продукция АПК, металлургическая и химическая промышленность) и состоит из промежуточных товаров с относительно низкой технологической составляющей. В структуре внешней торговли Украины наибольшая доля высокотехнологичной продукции приходится на машиностроение. В то же время, за последние годы в Украине наблюдается стремительное развитие экспорта высокотехнологичных услуг, которые приобретают вес, в частности, за счет развития сектора информационно-коммуникационных технологий. Выявлена динамика позиций

Украины по индексу экономической сложности. Отсутствие существенных изменений в структуре украинского экспорта привело к отставанию Украины от развитых стран мира. Однако Украина за 2016-2017 гг. существенно улучшила позиции в рейтинге стран по уровню высокотехнологичности. Обосновано, что с целью развития высокотехнологичного экспорта необходимо осуществлять взвешенную экспортную поддержку национальных предприятий, которые производят инновационную продукцию. Решение проблемы активизации инновационной деятельности в экспортоориентированных отраслях Украины может быть обеспечено при условии улучшения ее финансирования за счет средств государственного и местных бюджетов.

Предложен подход к определению отраслевых приоритетов финансирования высокотехнологичных производств, основанный на таких критериях отбора видов экономической деятельности: а) эффективность использования собственных финансовых средств в инновационной деятельности предприятий высокотехнологичной отрасли; б) привлекательность отрасли для вложения финансовых средств институциональными единицами (государством, кредиторами, инвесторами); в) темп развития экспорта высокотехнологичной продукции определенной отрасли. Использование предложенных критериев позволяет четко обосновать перспективные направления финансирования высокотехнологичных производств предприятий Украины.

Ключевые слова: высокотехнологичный экспорт, отрасль, внешняя торговля, развитие, предприятие, финансирование инновационного развития.

FEATURES OF DEVELOPMENT OF HIGH-TECH EXPORT OF UKRAINIAN ENTERPRISES

*E. V. Prushkivska, D.E., Professor, A. R. Buyukyan, Master,
National University «Zaporizhzhya Polytechnic»*

The article is devoted to the study of high-tech export of Ukrainian enterprises and the development of an approach to determining industry priorities for financing high-tech industries. The features of the Ukrainian export development are analyzed, and it is determined that it is mainly of a raw material nature (agricultural products, metallurgical and chemical industries) and consists of intermediate goods with a relatively low technological component. In the structure of foreign trade of Ukraine, the largest share of high-tech products is in mechanical engineering. At the same time, in recent years, there has been a rapid development of exports of high-tech services that are gaining weight in Ukraine, in particular, thanks to the development of the information and communication technology sector. The dynamics of the positions of Ukraine according to the Economic Complexity Index are determined. The absence of significant changes in the structure of Ukrainian exports has led Ukraine to lag behind the developed countries of the world. However, Ukraine within 2016-2017 significantly improved position in the ranking of countries in terms of high technology.

It is substantiated that in order to develop high-tech exports, it is necessary to carry out balanced exports to support national enterprises producing innovative products. The problem of activation of innovative activity in export-oriented industries of Ukraine can be solved, provided its financing is improved at the expense of state and local budgets.

An approach to determining industry priorities for financing high-tech industries is proposed based on the following criteria for selecting types of economic activity: a) the effectiveness of using own financial resources in the innovative activities of high-tech industry enterprises; b) the attractiveness of the industry for investing in institutional units (government, creditors, investors) c) the pace of development of exports of high-tech products of a particular industry. The use of the proposed criteria allows us to clearly substantiate the promising areas of financing high-tech industries in Ukraine.

Keywords: high-tech export, industry, foreign trade, development, enterprise, financing of innovative development.

Надійшла до редакції 24.05.19 р.